

практичної конференції. НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України; за ред. док. юрид. наук, акад. НАПрН України В. В. Луця. Івано-Франківськ, 2018. С. 45 – 48.

3. Жорнокуй Ю. М. Окремі питання застосування категорії «акціонерний договір». Корпоративні правочини: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, 27–28 вересня 2013 року. Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2013. С. 82 – 87.

4. Корпоративне право України: проблеми теорії та практики: монографія. Васильєва В. А., Зеліско А. В., Луць В. В., Саракун І. Б., Сіщук Л. В. [та ін.]; за заг. ред. проф. В. А. Васильєвої. Івано-Франківськ, 2017. 612 с.

5. Кот О. О. Проблеми здійснення та захисту суб'єктивних цивільних прав: дис. на здобуття наук. ступеня док. юрид. наук за спеціальністю 12.00.03. Київ, 2017. 550 с.

6. Нецька Л. С. Про акціонерні угоди. Корпоративні правочини: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, 27–28 вересня 2013 року. Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2013. С. 73 – 82.

7. Окунів О. Корпоративне управління в приватних та сімейних компаніях: посібник. 2012. 182 с.

8. Постанова Київського апеляційного господарського суду від 25. 09. 2014 р. Справа № 5011-62/8101-2012.

9. Постанова Вищого господарського суду України від 03 червня 2015 року. Справа № 922/5191/14. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/44724062> (дата звернення: 19.07.2019).

10. Соколовська Ю. В. Учасники підприємницьких товариств як суб'єкти цивільно-правової відповідальності у корпоративних відносинах: автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. юрид. наук. Івано-Франківськ. 2019. 20 с.

11. Спасибо-Фатєєва І. В. Цивілістика: на шляху формування доктрин: вибр. наук. пр. Х.: Золоті сторінки, 2012. 696 с.

12. Федорко М. С. Відповідальність за порушення корпоративного договору: окремі зауваження. Правовий захист корпоративних прав за законодавством України та країн Європейського Союзу: Збірник наукових праць за матеріалами XVII Міжнародної науково-практичної конференції. НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України; за ред. док. юрид. наук, академіка НАПрН України В. В. Луця. Івано-Франківськ, 2019. С. 240 – 244.

13. Щербакова Н. В. Питання змісту корпоративного договору. Міжнародний журнал «Право і суспільство»: за ред. док. юрид. наук, проф. Васильєвої В. А. Випуск 8. Івано-Франківськ: Фоліант, 2018. С. 123–132.

ОБРАННЯ ЕФЕКТИВНОГО СПОСОБУ ЗАХИСТУ У РАЗІ ПРИПИНЕННЯ ГОСПОДАРСЬКОГО ТОВАРИСТВА

УДК 347.191

<https://doi.org/10.32849/2409-9201.2020.20.27>

Хоменко В. О.,

*кандидат юридичних наук, молодший науковий співробітник відділу проблем приватного права
НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України*

Khomenko V. Remedies used for the termination of business entity under a court decision.

The paper focuses on remedies of civil rights and interests used for the termination of business entities under a court decision study. The author notes that current wording of the Article 16 of the Civil code of Ukraine enabled Ukrainian courts to determine an effective remedy in cases stipulated by law, and the provisions of Article 5 of the Civil procedural code of Ukraine and Article 5 of the Economical procedural code of Ukraine which provide the possibility to use an effective remedy.

The author studies main remedies used for the termination of business entites under the caselaw of Ukrainian courts and civil doctrine which are: (1) declaring the invalidity of the articles of association, (2) declaring the invalidity of the articles of incorporation, (3) declaring the invalidity of the record of incorporation of an entity etc.

The evolution of legal regulation of the remedies used for termination of a business entity is studied. It is noted that there is no unified standard for the grounds, which shall result for a business entity termination and correspondent remedies in a case for legal entity termination under a court decision. Thus, such standard existed under the Article 38 of the Law of Ukraine «On state registration of legal entities and individual entrepreneurs», but was actually excluded by adoption of new edition in the Law of Ukraine «On state registration of legal entities, individual entrepreneurs and public organizations».

Key words: remedies, business entity, entity, termination of an entity, liquidation, court decision.

Стаття присвячена способам захисту, що застосовуються з метою припинення господарського товариства на підставі рішення суду. Зазначається, що наразі спостерігається відмова від вичерпних переліків способів захисту цивільних прав та інтересів. Зокрема, можливість визначення способу захисту порушеного, невизнаного або оспорюваного права у договорі не вирішила проблеми ефективності способів захисту, оскільки сторони рідко можуть передбачити конкретні юридичні наслідки порушення суб'єктивних прав, спосіб порушення відповідного права тощо. Обґрунтовується, що обрання способу захисту, який застосовується у разі припинення господарського товариства на підставі рішення суду, залежить від підстави постановлення судового рішення, наслідком якого має бути припинення господарського товариства. Зокрема, порушення, які мали місце при створенні юридичної особи, за умови неможливості їх усунення, зумовлюють застосування такого способу захисту, як визнання недійсною державної реєстрації юридичної особи.

Ключові слова: припинення господарського товариства, способи захисту, рішення суду, припинення юридичної особи.

Обрання способу захисту, наслідком якого може бути припинення господарського товариства як суб'єкта права, є актуальною проблемою правозастосування у сфері корпоративного права. Зокрема, це пов'язано із перманентними змінами законодавства про припинення господарського товариства. Так, підстави ліквідації юридичної особи (зокрема, і господарського товариства) та належні способи захисту, правовим наслідком застосування яких було припинення юридичної особи, передбачалися ст. 38 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб–підприємців». Прийняття нової редакції Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб–підприємців та громадських формувань» не містить аналогічної за змістом норми. Крім цього, наведені питання не були предметом включення до інших нормативних актів, що зумовило відповідну прогалину у чинному законодавстві. Доволі часто зазнавали змін ст. 104, 110 ЦК України, ст. 55¹, 59, 239, 247 ГК України та ст. 19 Закону України «Про господарські товариства».

Можемо констатувати, що процедура припинення господарського товариства на підставі рішення загальних зборів є відносно зрозумілою та передбачуваною. Водночас, процедура припинення господарського товариства на підставі рішення суду, навпаки, викликає доволі багато проблем у правозастосовній практиці.

Значні проблеми у правозастосуванні спричиняє обрання способу захисту, який сторони використовують з метою захисту прав та інтересів у разі припинення господарського товариства. Слушною вбачається думка щодо необхідності точного формулювання предмета позову, пов'язаного з ліквідацією юридичної особи [1, с. 75]. Втім не менш важливим є правильне обрання способу захисту під час припинення господарського товариства на підставі рішення суду. Вочевидь, такий спосіб захисту повинен бути ефективним та сприяти реальному поновленню порушених прав та інтересів потерпілих осіб. Наведене обумовлює **актуальність** теми дослідження.

Питанням ліквідації юридичних осіб на підставі рішення суду присвячено дослідження таких вчених, як: Л. М. Дорошенко, С. С. Дуканов, К. О. Ісаєва, П. О. Повар, Н. С. Саніахметова, В. С. Щербина, Я. М. Шевченко та ін.

Необхідно врахувати, що відсутність легітимного переліку способів захисту у справі про припинення господарського товариства не свідчить про неможливість їх застосування з огляду на тенденції розвитку способів захисту цивільних прав та охоронюваних законом інтересів у цілому.

Способи захисту цивільних прав та інтересів передбачені ст. 16 ЦК України та ст. 20 ГК України. Важливо додати і ст. 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, якою передбачено право на ефективний засіб юридичного захисту.

Чинна редакція ст. 16 ЦК України надала можливість суду визначати ефективний спосіб захисту у визначених законом випадках: суд може захистити цивільне право або інтерес іншим способом, що встановлений договором або законом *чи судом* у визначених законом випадках (абз. 2 ч. 2).

До того ж, актуальні редакції ст. 5 ЦПК України та ст. 5 ГПК України встановлюють аналогічні правила, (1) надаючи суб'єктам цивільного обороту можливість формулювати спосіб захисту, відмінний від способів захисту, прямо встановлених законодавством у договорі; (2) надаючи право суду визначити спосіб захисту самостійно.

Водночас спосіб захисту у справі про припинення господарського товариства має бути ефективним (тобто таким, що спрямований на відновлення порушеного, невизнаного або оспорюваного права) та належним (відповідним самому порушенню).

Зазначимо найбільш поширені способи захисту, що використовуються у разі припинення господарського товариства на підставі рішення суду за даними Єдиного державного реєстру судових рішень (далі – ЄДРСР). Так, аналіз судових рішень дозволяє дійти висновку про найбільшу застосовність

таких способів захисту, як визнання недійсним статуту⁵ юридичної особи, визнання недійсним свідоцтва про державну реєстрацію юридичної особи⁶, визнання недійсним запису про державну реєстрацію; визнання недійсною державної реєстрації господарського товариства тощо. Наведені вимоги можна визначити умовно традиційними у практиці національних судів України.

Тлумачення норми ст. 110 ЦК України дає підстави для висновку про формулювання у відповідній позовній вимозі заінтересованої особи терміна-поняття *про ліквідацію*. Водночас аналіз даних ЄДРСР дає підстави стверджувати, що така матеріально-правова вимога у позові не є поширеною та зустрічається, як правило, в контексті ліквідації акціонерного товариства за позовом Національної комісії цінних паперів та фондового ринку (далі –НКПФР) на підставі п. 13 ч. 4 ст. 9 Закону України «Про акціонерні товариства».

У контексті викладеного зазначимо наступне.

По-перше, норми про примусову ліквідацію господарських товариств містилися в актах спеціального законодавства та передбачали застосування способів захисту, про які йшлося вище (визнання недійсним статуту, визнання недійсним свідоцтва про державну реєстрацію, визнання недійсним запису про державну реєстрацію тощо⁷). Тобто, існував легітимізований зв'язок між ліквідацією господарського товариства та застосуванням судом наведених способів захисту. По-друге, незастосування судами у резолютивних частинах рішень терміна-поняття *про ліквідацію* пояснюється правовою природою припинення загалом та ліквідації зокрема, адже припинення (ліквідація) розглядається одночасно як процес (процедура) та як юридичний факт.

Наведемо окремі випадки розгляду судом саме вимоги про припинення господарського товариства.

Так, варто звернути увагу на постанову ВГСУ від 25 жовтня 2007 р. у справі №15/81-07⁸ [2], яка демонструє **неефективність** обрання такого способу захисту як припинення (реорганізація) господарського товариства.

Позивачем у зазначеній справі був учасник ТОВ, який мотивував вимоги про примусову реорганізацію ТОВ незаконністю прийняття рішення про перерозподіл часток у статутному капіталі відповідного товариства з подальшим незаконним рішенням про виключення позивача зі складу учасників.

У той же час, примусова реорганізація в такому випадку не забезпечувала поновлення порушених прав позивача.

Зауважимо і про рішення господарського суду Дніпропетровської області від 12 серпня 2010 р. у справі № К7/87-10 [3], у якому розглядалися зустрічні вимоги про припинення товариства з обмеженою відповідальністю у зв'язку з тим, що статутний капітал відповідного товариства не був сформований у строк, встановлений законом.

Наведене судове рішення ґрунтується на застосуванні вимог **належності** способу захисту, що обирається у справі про припинення господарського товариства, а також демонструє складність доведення належності такого способу захисту, як припинення господарського товариства у разі порушення цивільних прав та охоронюваних законом інтересів. Так, у мотивувальній частині цього рішення цитується ст. 110 ЦК України, яка встановлює підстави ліквідації юридичної особи за судовим рішенням.

Відтак важко беззаперечно погодитись із тезою Л. М. Дорошенка про оптимальність примусової ліквідації господарського товариства у таких випадках у зв'язку тим, що припинення господарського товариства припиняє і корпоративний конфлікт [4, с. 76–77], адже окрім відповідності ознакам ефективності та належності, спосіб захисту, що застосовується судом, має бути співмірним із наслідками порушення цивільного права та (або) охоронюваного законом інтересу.

Необхідно зазначити, що наслідком застосування судом такого способу захисту, як припинення господарського товариства, є його припинення як суб'єкта права, або, як подекуди стверджують представники корпоративного права, його «смерть», що зумовлює припинення усіх корпоративних правовідносин, а не лише корпоративного конфлікту. Наведене зумовлює обережність у застосуванні такого способу захисту, як припинення господарського товариства⁹.

⁵ Виокремлення статуту з-поміж інших установчих документів, передусім, пов'язано із найбільшою поширеністю товариства з обмеженою відповідальністю та акціонерного товариства поряд із іншими видами господарських товариств.

⁶ Зауважимо про скасування інституту свідоцтва про державну реєстрацію юридичної особи у чинному законодавстві, що зумовлює виключно історичний контекст наведеного способу захисту. Аналогом цього способу захисту можна вважати визнання недійсною державної реєстрації юридичної особи або запису про неї.

⁷ Зокрема, йдеться про ст. 38 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб–підприємців», який викладено у новій редакції із зміною назви на Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб–підприємців та громадських формувань».

⁸ Попри застарілість наведеної постанови, правова позиція залишається актуальною.

⁹ Хоча додамо, що саме таким шляхом, а саме шляхом встановлення можливості припинення корпоративного конфлікту припиненням господарського товариства, пішло законодавство РФ, адже відповідно до п. 5 ст. 61 ЦК РФ будь-який із учасників має право звернення до суду з вимогою провести примусову ліквідацію товариства на підставі неможливості досягнення цілей, постановлених при веденні бізнесу.

Разом з цим слід говорити і про застосовність припинення юридичної особи як способу захисту прав у інших правопорядках. Так, ліквідація компанії судом у разі, якщо суд вважає, що справедливим буде ліквідувати компанію, передбачена ст. 122 Закону Великої Британії про неплатоспроможність. Конкретизація цих положень міститься у ст. 125 (2) цього Закону, відповідно до якої ліквідувати компанію можна у разі, якщо у відсутність інших способів захисту така ліквідація є справедливою [5, с. 103].

Справедливість та обґрунтованість ліквідації компанії як критерій застосування відповідного способу захисту встановлено також Законом про компанії Республіки Кіпр (пункт f ст. 211) [5, с. 103].

Широкі межі судового розсуду при застосуванні такого способу захисту, як ліквідація компанії з обмеженою відповідальністю, встановлено ст. 211 Кодексу про комерційні компанії Польщі, відповідно до якої ліквідація можлива у разі наявності *важливих причин* [6, с. 140].

У науковій літературі зазначається, що ліквідація компанії вважалась основним способом захисту у США, водночас, зважаючи на надмірну жорстокість наведеного способу захисту, суди почали застосовувати більш м'які способи захисту [5, с. 103–104].

Безпосереднє обрання способу захисту, який застосовується у разі припинення господарського товариства на підставі рішення суду, залежить від підстави постановлення судового рішення, наслідком якого має бути припинення господарського товариства.

Наприклад, порушення, які мали місце при створенні юридичної особи, за умови неможливості їх усунення, зумовлюють застосування такого способу захисту, як визнання недійсною державної реєстрації юридичної особи¹⁰.

У юридичній літературі звертається увага на недосконалість такої підстави для ліквідації господарського товариства на підставі рішення суду, як визнання недійсною державної реєстрації юридичної особи у зв'язку з тим, що при створенні юридичної особи мали місце порушення закону чи інших правових актів, якщо ці порушення є неусувними чи такими, яких неможна позбутися [7, с. 219].

Так, йдеться про оціночний характер таких термінів як *неусувні* та *неможна позбутися*, а також складність застосування такого способу захисту в окремих видах припинення (наприклад, під час поділу).

Необхідно додати, що ст. 110 ЦК України оперує поняттям *порушення, допущені при реєстрації юридичної особи*, а у ст. 21 ЦК України йдеться про *суперечність із актами цивільного законодавства та порушення цивільних прав або інтересів*. Вбачається, що додатковим критерієм можливості визнання недійсним запису про державну реєстрацію необхідно визначати порушення прав та законних інтересів осіб.

Так, ст. 21 ЦК України передбачає визнання незаконним правового акта органу державної влади, органу влади АРК або органу місцевого самоврядування. Водночас, доволі складно визнати державну реєстрацію актом органу державної влади, зважаючи на те, що акт органу державної влади покликаний врегулювати певні питання, а запис про державну реєстрацію – лише виконати функцію засвідчення відповідного факту для третіх осіб¹¹.

На нашу думку, неусувні порушення законодавства (якщо при цьому порушуються права або інтереси особи) є підставою припинення господарського товариства, що обумовлено необхідністю підтримання сталості цивільного обороту. Саме у цьому, на нашу думку, полягає логіка законодавця, який шляхом надання державному реєстратору права на позов про припинення юридичної особи презюмує порушення права особи (держави) при зверненні до суду із відповідним позовом.

Отже, необхідність підтвердження порушення прав позивача при визнанні недійсним запису про державну реєстрацію юридичної особи з її подальшою примусовою ліквідацією ускладнить процедуру ліквідації господарського товариства на підставі рішення суду та спричинить наявність значної кількості господарських товариств, які не здійснюють діяльності, не відповідають ознакам юридичної особи, але містяться у Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб–підприємців та громадських формувань через штучно ускладнену процедуру припинення.

Аналогічний за змістом спосіб захисту передбачений ч. 5 ст. 21 Закону України «Про охорону праці», яка передбачає можливість скасування державної реєстрації підприємства.

На думку І. М. Кучеренко, скасування державної реєстрації – це термін, який передував вже не передбаченому законодавством способу захисту у вигляді визнання недійсним запису про державну реєстрацію. Відтак, зазначена вище норма Закону України «Про охорону праці» оперує архаїчним терміном, який не відповідає чинному законодавству [7, с. 214–216].

Важливо зазначити і про такий спосіб захисту, як визнання недійсними установчих документів юридичної особи.

¹⁰ Хоча п. 2 ч. 1 ст. 110 ЦК України передбачає у такому разі ліквідацію юридичної особи за позовом учасника юридичної особи або відповідного державного органу.

¹¹ Викладена позиція підтверджується судовою практикою. Так, ВГС у постанові від 30 березня 2017 р. у справі № 909/504/16 за позовом банку до ТОВ про визнання недійсним рішення загальних зборів про припинення шляхом поділу, зокрема, звернув увагу, що банк не обґрунтував право неучаснику товариства втручатися у діяльність загальних зборів учасників цього товариства шляхом надання вказівок, або заборон тих чи інших рішень загальних зборів, в тому числі, й рішення про поділ [8]. Аналогічні за своїм змістом твердження містяться у постанові ВГС від 14 грудня 2016 р. у справі № 922/863/16 [9].

На думку І. М. Кучеренко, з рішення про визнання недійсним статуту юридичної особи виявляється, що юридична особа вважається такою, що не була створена. Зазначений юридичний факт зумовлює наявність численних питань щодо долі майна юридичної особи, правочинів, які вона уклала, прав та обов'язків (зокрема щодо виконання податкових зобов'язань), виплати заробітної плати тощо. До того ж, застосування зазначеного способу захисту має наслідком не лише припинення цивільної правосуб'єктності, але і припинення процесуальної правосуб'єктності юридичної особи [7, с. 216–217].

Вбачається, що юридичні наслідки визнання недійсними статутних документів юридичної особи принципово не відрізняються від наслідків застосування одночасно двох способів захисту: визнання недійсними статутних документів юридичної особи та скасування її державної реєстрації.

На думку С. С. Дуканова, віднесення ліквідації в силу визнання акта реєстрації недійсним до категорії примусової, зумовлює визнання того факту, що юридична особа все ж таки «відбулась» і є правоздатним учасником цивільних правовідносин [10].

Крім того, наслідки визнання недійсними статутних документів господарського товариства за відсутності норми про здійснення примусової ліквідації юридичної особи на підставі визнання державної реєстрації недійсною, яка була передбачена попередніми редакціями ст. 38 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб–підприємців», вбачаються ще складнішими, адже безпосередній зв'язок між ліквідацією як законодавчо визначеною формою припинення юридичної особи та визнанням недійсними статутних документів відсутній.

Значимо, що, як правило, визнання недійсним статуту господарського товариства як способу захисту використовується одночасно із визнанням недійсним відповідного рішення загальних зборів господарського товариства, що, на нашу думку, є виправданим.

Невирішеним залишається питання щодо можливості застосування зазначених способів захисту як окремого предмета позову (без вимоги про ліквідацію господарського товариства). На нашу думку, враховуючи відсутність законодавчих вимог щодо об'єднання вимог про визнання недійсними установчих документів (або запису про державну реєстрацію юридичної особи) такі вимоги можуть заявлятися окремо, а суд, відповідно, може постановити рішення про визнання недійсними установчих документів без ліквідації юридичної особи.

Додамо, що законодавчі вимоги щодо застосування у сукупності наведених способів захисту відсутні. Таким чином, позивач може обрати як один, так і декілька способів захисту залежно від того, який спосіб захисту (сукупність способів захисту) він вважає ефективним.

Втім, правова природа юридичної особи, установчі документи (або запис про державну реєстрацію) якої визнано недійсними, залишається невизначеною, адже правова підстава її існування фактично зникає. На нашу думку, це дає підстави дійти висновку, що в такому випадку йдеться про *квазіприпинення* у зв'язку з відсутністю легітимної підстави для існування.

Враховуючи викладене вище, необхідним вбачається визначення на законодавчому рівні юридичних наслідків застосування судом конкретних способів захисту. На нашу думку, таким наслідком має бути ліквідація господарського товариства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Повар П. О. Правове регулювання ліквідації підприємств в Україні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.04. К., 2009. 229 с.
2. Постанова Вищого господарського суду від 25 жовтня 2007 року у справі № 15/81-07. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/1092368> (дата звернення: 16 вересня 2019 року).
3. Ухвала Дніпропетровського апеляційного господарського суду від 10 листопада 2010 року у справі К7/87-10. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/12245539> (дата звернення: 17 вересня 2019 року).
4. Дорошенко Л. М. Ліквідація товариства як спосіб виходу з корпоративного тупіка. Правовий захист корпоративних прав за законодавством України та країн Європейського Союзу. Збірник наукових праць за матеріалами XVII Міжнародної науково-практичної конференції. 27–28 вересня 2019 року, м. Івано-Франківськ, 2019. С. 74–79.
5. Ісаєва К. О. Ліквідація господарського товариства як спосіб захисту прав його учасника: можливість застосування досвіду зарубіжних країн в Україні. Правовий захист корпоративних прав за законодавством України та країн Європейського Союзу. Збірник наукових праць за матеріалами XVII Міжнародної науково-практичної конференції. 27–28 вересня 2019 року, м. Івано-Франківськ, 2019. С. 102–106.
6. Labno Michal. Claim for the dissolution of a limited liability company. Правовий захист корпоративних прав за законодавством України та країн Європейського Союзу. Збірник наукових праць за матеріалами XVII Міжнародної науково-практичної конференції. 27–28 вересня 2019 року, м. Івано-Франківськ, 2019. С. 139–141.
7. Суб'єкти цивільного права. За загальною редакцією академіка АПрН України Я. М. Шевченко. Х.: Харків юридичний, 2009. 632 с.
8. Постанова Вищого господарського суду України від 30 березня 2017 року у справі № 909/504/16. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/65704401> (дата звернення: 17 вересня 2019 року).

9. Постанова Вищого господарського суду України від 14 грудня 2016 року у справі № 922/863/16. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/63470827> (дата звернення: 17 вересня 2019 року).
10. Дуканов С. С. Аннулирование государственной регистрации как основание для ликвидации юридического лица // Хозяйство и право. 2002. № 7. С. 125–128.
11. Саниахметова Н. О. Підприємницьке право. К.: А.С.К., 2001.
12. Коломієць О. О. Цивільно-правове регулювання діяльності фізичної особи–підприємця: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. К., 2003.
13. Дуканов С. С. Гражданско-правовое регулирование прекращения юридических лиц в Российской Федерации: дисс. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. М., 2005.

АДВОКАТУВАННЯ КОНКУРЕНЦІЇ ТА СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ

УДК 34.09:338.22

<https://doi.org/10.32849/2409-9201.2020.20.28>

Черненко О. А.,

кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України

Chernenko O. Competition advocacy and modern information technologies

Competition is a powerful tool for the market economy. Competition advocacy is a direction of state competition policy. Competition advocacy is seen as a set of activities of the competitive bodies of the state aimed at strengthening the competitive environment of the commodity markets.

Among the main tools of competition advocacy are: holding seminars and conferences; publication of thematic collections, monographs, translations of foreign books, articles that reveal the content and role of competition policy; support of the official website of the Antimonopoly Office on the Internet, preparation of videos, informative stories on competition policy issues. In Ukrainian society, the level of legal knowledge of citizens on antitrust and competition policy is rather low. Therefore, steps must be taken to improve the effectiveness of competition advocacy through the Internet. In addition, the support of the media will contribute to the effectiveness of advocacy.

Information technologies are the important components of competition advocacy. Information technologies contribute to the formation of a competitive culture in the society, the strengthening of the competitive environment, the implementation of state competition policy.

Keywords: competition advocacy, Antimonopoly Committee of Ukraine, economic competition, competition law, competition policy.

Статтю присвячено дослідженню питань, пов'язаних із сучасними інструментами адвокатування конкуренції.

Ключові слова: адвокатування конкуренції, Антимонопольний комітет України, економічна конкуренція, конкурентне законодавство, конкурентна політика.

Конкуренція – це потужний інструмент ринкової економіки, рушійна сила, яка примушує товаровиробників підвищувати ефективність виробництва, знижувати виробничі затрати, підвищувати якість продукції (товарів, робіт, послуг), прискорювати впровадження новітніх досягнень науки і техніки, проводити організаційні та структурні зміни в ході підприємницької діяльності [1, с. 233].

Адвокатування конкуренції є напрямом конкурентної політики держави, який в розвинених країнах почав формуватися у 70-х роках ХХ ст. Адвокатування конкуренції здійснюється через механізми, що не відносяться до системи антимонопольного примусу, і розвивається на основі інформування та роз'яснення суб'єктам ринку переваг конкуренції. Нині лише антимонопольне регулювання є вже недостатнім для створення ефективного конкурентного середовища, тому останніми роками адвокатування конкуренції набуває популярності в Україні.

Дослідженню питань, пов'язаних з адвокатуванням конкуренції, присвячені праці таких вчених, як: В. Базилевич О. Бакалінська, Г. Лозова, В. Клименко, Г. Филюк та ін.

Метою наукової статті є дослідження ролі інформаційних технологій у адвокатуванні конкуренції.

Адвокатування конкуренції розглядають як набір видів діяльності конкурентних органів держави, спрямованих на зміцнення конкурентного середовища товарних ринків за допомогою використання механізмів, які прямо не належать до системи примусу щодо дотримання встановлених правил і орієнтовані, насамперед, на усвідомлення суб'єктами господарювання вигід конкуренції, у